

Reflexions intempestives d'un dia de reis

En una taula rodona sobre el tòpic dels premis literaris, que sembla l'únic tema que pot suscitar converses i polèmiques entre els que escrivim i llegim en català, em plantejo una de les grans qüestions: es pot fer una defensa qualitativa, basada en criteris ètics i estètics, d'una manera concreta de fer literatura o art en general?

Es pot fer, naturalment, però això t'obliga, vulguis o no vulguis, com a lector, a construir una escola, una estètica, un corrent que durarà el que dura una bufada perquè serà escombrat per la següent generació literària, que mirarà, per surar o per distingir-se, d'esgrimir una altra concepció: ja sigui la poesia de l'experiència o la literatura popular o el que s'escaigui en aquell moment.

La dèria de novetat, de modernitat, que ha alenat de manera persistent en aquest segle que ara s'acabarà, dinamitarà aquella escola, aquell corrent, aquella estètica. Perquè em sembla evident que ens ha tocat de viure, no només una cultura de masses amb unes regles de producció i consum diferents a les que estàvem acostumats, sinó també una defensa de la cultura de la quantitat –de la cultura popularista, que per raons patriòtiques, produeix una literatura de baixa intensitat.

Quantes novel·les negres infumables ens haurem hagut d'empassar! Quantes novel·les eròtiques hem hagut de digerir sense altre pedigrí de qualitat que l'ara toca fer novel·les eròtiques, per exemple!

Les sotragades que les modes han produït són increïbles, esgotadores. Quina quantitat de temps perdut!

Ara bé, tornant al moll de l'os: ara no semblen defensables certs valors com ara classicitat, retorn als clàssics llatins i grecs, retorn als grans clàssics de la literatura universal tipus Goethe, relectura dels clàssics medievals. Com a mínim, per purgar tanta poca substància, tanta poca consistència, tanta lleugeresa.

Quan et plantes en un model teòric, ja for-

mules una escola. Quan formules una escola, a banda que no et fa cas ningú, t'enrigideixes en una posició estàtica que acabarà sent demolida per la dinamita de la modernitat. O per la voràgine de la televisió: és a dir, la poca substància i els números de venda.

Si hi ha alguna mena de sortida a aquest atzucac és omplir-se de sentit, omplir-se de lectures dels clàssics universals, omplir-se d'assaig, intentar establir una certa jerarquització de valors, de gèneres i de qualitats. Tot això, però, és un camí personal, contra corrent.

Considero, però, que aquests vagues pre-supòsits seran poc entesos perquè vivim una època en què els valors que proliferen són l'eclecticisme –picar d'ací i d'allà– i l'exotisme geogràfic o l'excentricitat com a forma de distinció (com una forma d'esnobisme, doncs).

Sembla clar, doncs, que la cultura de masses ha produït un desplaçament profund en el sistema de la literatura clàssica, entès com una producció de caire romàntic basada en l'experiència privada, íntima del lector i l'obra. Aquest esquema s'ha desplaçat per la gran marea dels negocis editorials, per les inundacions dels consums massius de llibres de consum efímer, per les modes de la literatura de gènere que com riuades han buidat de sentit el riu de la literatura i per l'*star system* que s'ha traslladat cap als escriptors, estrelles rutilants de l'univers televisiu. Aquestes estrelles s'apaguen en pic apagues el televisor.

ANDREU LONCÀ

SEGRE, 16 de GENER del 2000